

ders der realistische dialectiek ¹²⁶⁾ en de vrienden van het toen bekende deel van 't Organon ernstig verschil. En de nominalisten moesten zich, nu de leiders der hun zoo antipathieke verbanden samenwerkten, wel tevreden stellen met den invloed dien ze in het onderwijs via de formeele logica en het laat-romeinsche recht en in het volksleven vooral der irridente streken tersluiks konden uitoefenen.

4 - VAN ± 1000 — ± 1250 .

Dat werd evenwel anders toen paus en vorsten niet meer samenwerkten, doch hun krachten verteerden in den strijd om de suprematie. Nauwlijks is er sprake van eenige spanning tusschen deze twee, of het subjectivisme steekt terstond weer het hoofd op. Daarbij kwam, dat de realisten onderling verdeeld waren en ook inzake de geldigheid van de principia der logica het niet meer samen konden vinden. Alles bij elkaar een voor de geschiedenis der logica hoogst interessante tijd!

Om de quaesties goed te zien onderscheiden we eerst weer *realisten* en *nominalisten*.

De verdeeldheid onder de *realisten* was een dubbele.

Daar was allereerst het verschil tusschn de voorstanders van het gechristianiseerd neoplatonisme en die van het dito aristotelisme. Eerstgenoemden, o.a. BERENGARIUS VAN TOURS, ergerden zich aan het voortdringen eener sacramentsbeschouwing, die, wat ze ook mocht zijn, zeker niet Augustijnsch was. Intusschen raakte dit verschil niet de principia van de logica: 'k noemde het dan ook slechts om verwarring met den in de volgende alinea te bespreken strijd te voorkomen, doch kan dit punt, hoewel uiteraard